

Organització territorial |

ORGANITZACIÓ EN BARRIS (BARCELONA) (2006)

Josep Báguena

L'any 2005, l'alcalde de Barcelona impulsa els treballs per a una nova delimitació dels barris de la ciutat amb l'objectiu d'establir unitats mínimes de planejament dels equipaments i els serveis de proximitat. Una comissió d'experts s'encarrega de la concreció, mentre que les associacions veïnals recelen de la seva utilitat. El nou mapa s'aprova a final de 2006 sense vincular una previsió d'equipaments.

L'actual divisió administrativa de la ciutat de Barcelona data de l'any 1984, quan, per tal de culminar el procés d'adaptació del govern municipal als mecanismes democràtics, l'Ajuntament va organitzar la seva representació territorial en deu districtes. Paral·lelament, es va elaborar el mapa estadístic de la ciutat en el qual figuraven 1.917 "seccions estadístiques", 248 "zones de recerca petites" i 38 "zones estadístiques grans", a banda de les seccions censals, sotmeses a les respectives revisions del cens electoral.

Una comissió d'experts per al nou mapa de barris

A començament de l'any 2005, l'alcalde Joan Clos (Partit dels Socialistes de Catalunya, PSC) va impulsar una nova divisió administrativa amb l'objectiu d'establir les delimitacions i denominacions dels barris de la ciutat i determinar les funcions i dotacions que corresponien a cada territori com a àmbits de planificació, prestació de serveis de proximitat i participació ciutadana. A tal efecte, el consistori va constituir una comissió tècnica multidisciplinària de divuit membres, amb representació política i coordinada per la regidora Assumpta Escarp (PSC), amb la comanda de dibuixar el nou mapa de barris de la ciutat, tot partint d'una proposta municipal que conjugava les trenta-vuit zones estadístiques amb un mapa de barris elaborat l'any 1980 per la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona (FAVB). Aquesta iniciativa, batejada amb el nom de "La Barcelona dels barris" plantejava un nombre total de setanta-dos barris als quals assignava una mitjana de població de 22.000 habitants.

A final de febrer de 2006, la comissió d'experts va presentar el document "El barri, espai de convivència urbana, proximitat i participació" on, a més de dibuixar, ara sí, una proposta clara de delimitació de setanta unitats territorials, fixava la necessitat d'elaborar un catàleg de proximitat on es definissin les necessitats en matèria d'equipaments i de serveis de cada un dels barris així com una proposta d'optimització de l'ús dels ja existents. Aquest catàleg hauria de ser elaborat, segons la comissió, tot partint de l'anàlisi de quatre grans eixos: l'espai públic, els serveis a les persones, la mobilitat i accessibilitat així com l'activitat econòmica.

La presentació d'aquest document va obrir un debat ciutadà entorn de la seva utilitat i conveniència, del qual van aflorar tres corrents d'opinió.

Els veïns reclamen que el nou mapa redistribueixi equipaments i serveis

D'una banda, es plantejava, des de les associacions cíviques i veïnals, la necessitat d'elaborar en paral·lel un pla d'equipaments i serveis que concretés la idea plantejada per l'alcalde amb motiu de la presentació del projecte de crear grans illes d'equipaments de proximitat. La definició i delimitació de nous barris seria, segons els representants veïnals, tant més benvinguda com més explícita fos en l'assignació d'equipaments i serveis per a cada una de les noves unitats territorials. Tot intent de definir noves unitats administratives sense un propòsit dotacional contribuiria, va declarar el president de l'associació de veïns del Poblenou, Manel Andreu, a multiplicar els òrgans de participació i a l'atomització del teixit associatiu i cívic de la ciutat.

Un segon debat, en aquest cas de caràcter polític, es fonamentava en la idea d'aprofitar la divisió de Barcelona en barris per a establir un sistema d'elecció directa en els comicis municipals millorant, així, la representativitat territorial del consistori. Tot i haver declarat en aquest sentit diferents representants polítics amb presència en el consistori barceloní, aquests admetien la dificultat d'aconseguir aquest propòsit en virtut de la necessària modificació de la llei electoral.

La proposta del nou mapa fereix sensibilitats identitàries

Una tercera línia de debat, aquesta amb més repercussió mediàtica, plantejava l'enorme dificultat de consensuar la divisió proposada per l'Ajuntament amb el teixit social de la ciutat a causa de la lesió de moltes sensibilitats identitàries que veïen, d'una banda, segmentada en diferents unitats el que determinades associacions consideraven

com un sol barri, com van ser els casos de Poblenou, Sants o el Clot, entre altres, o, d'altra banda, petites unitats veïnals cohesionades que no veien satisfetes les seves aspiracions a esdevenir barris amb reconeixement oficial com ara la Clota, Can Peguera, Can Caralleu, Torre Melina, el Polvorí o el Baró de Viver.

Dificultats per consensuar una nomenclatura

Paral·lelament a aquests debats de fons, originats arran de la presentació pública de les conclusions de la comissió d'experts, va tenir especial rellevància la qüestió de la nomenclatura. La divisió de grans unitats territorials, com ara l'Esquerra de l'Eixample, plantejava la necessitat d'anomenar noves unitats que fins al moment mai no havien existit com a tal. D'altra banda, la toponímia de nous barris compostos per petites unitats sense una veritable cohesió interna com els de ponent de les Corts, que finalment van rebre el nom de Maternitat i Sant Ramon, o com el cas del barri Antic –format pels barris de Sant Pere, Santa Caterina, la Ribera i el Born–, anomenat per la comissió "Antics Palaus" van despertar crítiques entre les associacions afectades pel nul arrelament que despertaven aquestes nomenclatures entre els veïns.

Procés de participació ciutadana

Totes aquestes pulsions ciutadanes i polítiques van ser canalitzades en un procés de participació pública en què, a més de mantenir un seguit de reunions entre la comissió d'experts i les diferents associacions de veïns de la ciutat, es va obrir un període d'exposició pública del projecte i es va fer un enviament massiu, mitjançant el butlletí municipal Barcelona Informació d'un qüestionari on es presentaven les conclusions de la ponència i es requerien les aportacions de cada ciutadà.

El procés de participació pública i el seguit de reunions i consells de districte en què es van abordar els diferents aspectes del nou mapa de barris de Barcelona va culminar amb la presentació de 2.060 alegacions i les modificacions, algunes de substancials, dels límits i les denominacions dels nous barris de la ciutat respecte de la primera proposta de la comissió d'experts. No es va avançar, tanmateix, en l'elaboració d'un pla d'equipaments i serveis, ni en un reglament de participació ciutadana aplicats a la nova divisió, tal com demanaven els partits de l'oposició municipal i, sobretot, les entitats veïnals.

S'aprova el nou mapa de barris sense un pla d'equipaments

Així, el tretze de desembre de 2006 la Comissió de Presidència, Hisenda i Coordinació Territorial de l'Ajuntament de Barcelona va aprovar, amb els vots favorables del PSC i d'Iniciativa per Catalunya-Verds (ICV) i l'abstenció d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), una proposta que hauria de ser ratificada pel ple municipal en què, com a principals modificacions, constaven la incorporació de tres barris més respecte de la primera proposta –la Clota, el Baró de Viver i Can Peguera– la divisió de l'Esquerra de l'Eixample seguint l'eix mar-muntanya definit pel carrer del Compte d'Urgell i no el de Besòs-Llobregat de l'avinguda de Roma com proposava la ponència, així com modificacions en la nomenclatura d'algunes noves unitats que incorporaven una filiació al barri històric com ara el Clot –Camp de l'Arpa del Clot–, Sant Gervasi –Sant Gervasi Galvany i Sant Gervasi Bonanova–, Sants –Sants-Badal– i, sobre tot, el Poblenou –Vila Olímpica del Poblenou, Parc i Llacuna del Poblenou, Diagonal Mar i Front marítim del Poblenou, Provençals del Poblenou.

Finalment, i després d'incorporar algunes modificacions de darrera hora, entre les quals destaca el canvi de nom de l'anomenat barri d'Antics Palaus pel nom més fidel a la seva història de Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera, el 22 de desembre, el ple de l'Ajuntament de Barcelona aprovava el nou mapa municipal amb els vots favorables dels membres del tripartit i els vots desfavorables dels dos partits de l'oposició. Aquest nou mapa municipal no va anar acompanyat, en el moment de la seva aprovació, de cap vincle en matèria d'assignació d'equipaments i serveis, fet que va provocar la demanda que es retirés per part de la FAVB, tal com va declarar el seu vicepresident, Josep Charles.

Més informació

www.bcn.es/bcnbarris/ca/barris.html

www.favb.cat/

